

Sygn. akt: I C 263/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Tadeusz Trojanowski
Protokolant:	Igor Ekert

po rozpoznaniu w dniu 29 maja 2018 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w H.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. odstępuje od obciążenia powoda kosztami.

Sygn. akt I C 263/17

UZASADNIENIE

Powód M. K. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – Dyrektora ZK w H. kwoty 80 000 zł zadośćuczynienia. W uzasadnieniu wskazał, że żądanej kwoty dochodzi tytułem zadośćuczynienia za bezprawne oraz bezpodstawne przetransportowanie w dniu 27 października 2016 roku z pozwanego zakładu do Zakładu Karnego we W. w trakcie trwania czynności procesowych nadzorowanych przez Prokuraturę Rejonową w Tarnowskich Górach. Na skutek tego powód doznał krzywdy, stresu, bólu, frustracji, straconych nerwów, złej kondycji psychicznej. Miał trudności w zaskarżeniu wydanego przez tą prokuraturę postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia w interesującej go sprawie. Czynnem z którego powód wywodzi odpowiedzialność pozwanego jest przetransportowanie do ZK we W.. W okresie pobytu w ZK H. toczyło się postępowanie przygotowawcze w sprawie kradzieży mienia na jego szkodę z jego zawiadomienia. Na skutek przetransportowania powód nie dostał odpisu postanowienia o umorzeniu które było wysłanej do ZK w H. i nie przekazano go do ZK we W.. (k. 41; pozew)

Pozwany w odpowiedzi wniósł o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami procesu. W uzasadnieniu zakwestionował roszczenia powoda zarówno co do zasady jak i co do wysokości. Nie zachodzą żadne przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa określonej w art. 417 par. 1 k. c. (bezprawność zachowania, szkoda, związek przyczynowy pomiędzy bezprawnym zachowaniem a szkodą). Wskazał, że przetransportowanie powoda do innej jednostki penitencjarnej nie było działaniem bezprawnym. Odnosząc się do zarzutu niewłaściwego postępowania z korespondencją do powoda, która wpłynęła do ZK H. po jego przetransportowaniu do ZK W. podniósł, że względem tej korespondencji zastosowano przewidzianą prawem procedurę wynikającą z rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z 23 czerwca 2015 roku (par. 115). Powód nadto nie wykazał odpowiedzialności pozwanego za naruszenie dóbr osobistych; nie wskazał jakie dobro osobiste zostało przez pozwanego naruszone.

Pozwany wskazał nadto, że początkowo powód przebywał w AŚ w T. gdzie podczas rozmowy wstępnej przyznał, że ma problemy z alkoholem. Na skutek rozmowy został zgłoszony do odbywania kary pozbawienia wolności w oddziale terapeutycznym dla osób uzależnionych od alkoholu w ZK nr (...) we W.. Zgłoszenie to nastąpiło na skutek wyrażonej na to zgody powoda. Zachodziły zatem przesłanki odbywania przez niego kary w systemie terapeutycznym określonym w art. 96 Kodeksu karnego wykonawczego. Termin przyjęcia wyznaczono na dzień 17 listopada 2016 roku. Przetransportowanie nastąpiło po pozytywnej opinii wydanej podczas oceny okresowej z 17 października 2016 roku. Po przyjęciu do ZK W. powód nie zgłaszał żadnych uwag i próśb. Sama terapia wywarła pozytywny wpływ na powoda. Powód w okresie odbywania kary pozbawienia wolności miał wyznaczone trzy czynności procesowe z których dwie zostały zrealizowane zaś jedna anulowana. Pierwsza z czynności została wyznaczona po upływie roku od przetransportowania powoda do ZK W. i dotyczyła czynności wykonywanej w PR G.. (k. 66 - 73).

Sąd ustalił:

Powód przebywał w ZK H. od dnia 8 marca 2016 roku. Przy przyjęciu do pozwanego Zakładu przyznał, że ma problemy z alkoholem i wyraził zgodę na odbywanie kary w systemie terapeutycznym dla osób uzależnionych od alkoholu; po sporządzeniu stosownego wniosku oraz zakwalifikowaniu do odbywania kary na oddziale terapeutycznym (decyzja komisji penitencjarnej z 3 lutego 2016 roku – k. 83) w dniu 16 lutego 2016 roku (k. 85) ustalono termin przyjęcia powoda do Zakładu Karnego z oddziałem terapeutycznym na dzień 17 listopada 2016 roku. W okresie pobytu powoda w ZK H. (...) T. – (...) prowadziło z jego zawiadomienia postępowanie przygotowawcze (sprawdzające) w sprawie przywłaszczenia (kradzieży) mienia powoda na kwotę 22 130 zł. W ramach prowadzonych czynności powód został przesłuchany przez Policję w miejscu osadzenia.

W dniu 27 października 2016 roku powód został przetransportowany do Zakładu Karnego nr (...) we W. w związku z wyżej ustalonym terminem przyjęcia dla osób uzależnionych od alkoholu. W ZK W. przebywał do 27 marca 2017 roku. O zamiarze przetransportowania powód został uprzedzony przez policjanta. Powód początkowo myślał, że będzie transportowany do K. jednakże tam nie było miejsca. Ostatecznie okazało się, że powód zostanie przetransportowany do ZK we W..

W dniu 4 listopada 2016 roku, już pod nieobecność powoda w ZK H. wydano postanowienie o odmówiono wszczęcia dochodzenia z uwagi na brak znamion czynu zabronionego. Postanowienie to doręczono powodowi jeszcze na adres ZK H.. Korespondencja wróciła do PR z adnotacją z dnia 17 listopada 2016 roku, iż powód przebywa w ZK W. Nr (...) (zgodnie z par. 115 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 23 czerwca 2015 roku – k. 94)¹. Zarządzeniem z 25 listopada 2016 roku uznano odpis postanowienia za doręczony.

Pismem z 28 listopada 2016 roku powód już z ZK we W. zgłosił wnioski o przyznanie adwokata z urzędu oraz umorzenie kosztów postępowania. W odpowiedzi pismem z 2 grudnia 2016 roku Prokurator poinformował powoda o fakcie odmowy wszczęcia dochodzenia oraz o uznaniu postanowienia za doręczone na adres ZK H. z uwagi na niezawiadomienie prokuratury o zmianie miejsca pobytu, do czego zobowiązuje go art. 139 kpk². Pouczono go o możliwości wnioskowania o doręczenie postanowienia na nowy adres. Poinformowano powoda, iż koszty postępowania poniósł Skarb Państwa; wobec zakończenia postępowania wnioski o przyznanie adwokata z urzędu zostanie dołączony do akt bez biegu zaś zawiadomieniu o zniesławieniu powoda oraz ujawnieniu danych osobowych przez wymienione w piśmie osoby zostanie nadany osobny bieg.

Powód zareagował złożeniem pisma zatytułowanego zażalenie w którym wniósł o ponowne rozpatrzenie sprawy. Jednocześnie złożył skargę na prokuratora referenta do Prokuratury Krajowej (k. 34). Zarządzeniem z 31 stycznia 2017 roku prokurator odmówił przyjęcia zażalenia jako złożonego po terminie wskazując w uzasadnieniu, iż postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia zostało uznane za doręczone na adres ZK H. albowiem powód prawidłowo powiadomiony o obowiązku poinformowania Prokuratora o zmianie adresu obowiązku tego nie dopełnił. Nadto nie wniósł o przywrócenie terminu ani nie podał okoliczności które mogą to uzasadniać z urzędu. Pismem z 30

marca 2017 roku powód poinformował prokuratora o zmianie miejsca odbywania kary (AŚ G.) gdzie w dniu 2 maja 2017 roku zostały mu udostępnione akta Ds. 516/16. Do zawartości akt powód nie wniósł uwag. Pismem z 7 sierpnia 2017 roku (już w toku niniejszego postępowania) powód zgłosił wniosek o przywrócenie terminu z urzędu do doręczenia postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia w celu umożliwienia skutecznego zaskarżenia tego postanowienia. Postanowieniem prokuratora z 22 sierpnia 2017 roku odmówiono przywrócenia terminu uzasadniając iż nie zaistniały przesłanki przywrócenia terminu (niedotrzymanie terminu z przyczyn od strony niezależnych). Powód zaskarżył to postanowienie zażaleniem. Rozpoznający zażalenie Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach postanowieniem z 17 listopada 2017 roku (VI Kp 429/17) zaskarżone postanowienie uchylił; w uzasadnieniu Sąd stwierdził, iż postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia nie zostało powodowi jak dotąd skutecznie doręczone i prokurator winien ten obowiązek wykonać. Od skutecznego doręczenia odpisu tego postanowienia zależeć będzie dalszy tok postępowania gdyż od dnia skutecznego doręczenia będzie biegł termin do złożenia zażalenia. Ostatecznie powodowi doręczono odpis tego postanowienia 2 dnia 1 grudnia 2017 roku na adres AŚ w G. (k. 64 akt Ds. 516/16). Postanowienie to powód zaskarżył zażaleniem. Postanowieniem z 2 marca 2018 roku Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach (VI Kp 17/18) nie uwzględnił zażalenia i utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Przed Sądem Rejonowym w Tarnowskich Górach toczy się postępowanie pomiędzy powodem a P. U., I. P., J. P., J. R. o zapłatę. W sprawie wyznaczono termin rozprawy na dzień 22 sierpnia 2018 roku.

(dowody: akta osobowo poznawcze; dokumenty z akt PR T. Ds. 516/16 k. 18, 21, 22, 25 – 30, 31, 38 – 40, 42 – 43, 46 – 47, 56 – 57, 59, 64, 66 – 67, 88 - 89; dokumenty z odpowiedzi na pozew k. 77 - 94; przesłuchanie stron k. 111 - 112)

Powyższy stan faktyczny ustalono przede wszystkim na podstawie dokumentów, których prawdziwości oraz autentyczności nie zakwestionowała żadna ze stron. Nadto uzupełniono o zeznania świadków oraz częściowo przesłuchanie powoda. W wyżej przyjętym zakresie Sąd dał wiarę ww. dowodom jako wzajemnie się uzupełniającym albowiem zgodnie i zbieżnie opisywały losy postępowania prowadzonego przez PR – OZ P. Ds. 516/16 a w szczególności postępowanie pozwanej jednostki penitencjarnej w zakresie doręczania powodowi korespondencji.

Sąd za niewiarygodne uznał zeznania powoda w zakresie w jakim twierdził, iż wychowawca pozwanego ZK zapewniał go, że „korespondencja za nim pójdzie” a nadto, iż w trakcie przeprowadzonej przez niego rozmowy telefonicznej z prokuratorem referentem tenże prokurator go wyśmiewał, mówił mu że jest „niczym”, że sugerował że nie będzie się angażował w odzyskiwanie jego mienia. Powód w swoich zeznaniach sugerował, że rozmowa ta odbywała się w obecności osoby trzeciej jednakże nie zgłosił wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań tej osoby w charakterze świadka. Z powyższych względów Sąd uznał, że zeznania powoda w tym zakresie są niepotwierdzoną żadnymi dowodami jego wersją zdarzeń obliczoną na uzyskanie korzystnego rozstrzygnięcia w postaci uwzględnienia powództwa.

Oddaleniu podlegał wniosek o dopuszczenie dowodu z książki zdrowia powoda oraz opinii biegłych sądowych. W ocenie Sądu, w świetle sprecyzowania przez powoda istoty sprawy dopuszczenie oraz przeprowadzenie tych dowodów było niecelowe, powodowałyby niepotrzebne przedłużenie postępowania oraz generowałyby zbędne jego koszty.

Sąd zważył:

Roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie. Powód ostatecznie sprecyzował, iż domaga się zadośćuczynienia za przetransportowanie w okresie trwania czynności procesowych, co stanowiło naruszenie jego dóbr osobistych. Zgodnie z art. 23, 24 § 1 kc dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy

pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli skutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Na stronie powodowej spoczywał ciężar naruszenia dóbr osobistych. Na stronie pozwanej natomiast ciężar związany z wykazaniem, że do naruszenia dóbr nie doszło oraz usunięcie domniemania bezprawności naruszenia dóbr osobistych. Zgodnie z art. Art. 448 kc w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Zgodnie z art. 417. § 1 kc za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Z kolei według art. 417² kc jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności.

Przy określeniu zasady odpowiedzialności podstawowe znaczenie ma treść art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą odpowiedzialność za niezgodne z prawem działania organów władzy publicznej nie wymaga zawinienia sprawcy szkody. Tę regułę przejął przepis art. 417 k.c., który również uniezależnia od winy władz publicznych przypisanie im obowiązku naprawienia szkody. Skarb Państwa zatem odpowiada na zasadzie ryzyka (za samą bezprawność, niezależnie od winy). Jeżeli niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej wyrządziło uszczerbek w dobrach osobistych, ale nie stanowi deliktu ujętego w przepisie art. 445 k.c. (np. naruszające godność, niehumanitarne warunki stworzone osobie pozbawionej wolności lub tymczasowo aresztowanej), nie jest konieczne ustalenie winy podmiotu dla przypisania mu odpowiedzialności na podstawie art. 417 w zw. z art. 448 k.c. W uchwale SN (7) z dnia 18 października 2011 r. (III CZP 25/11, OSNC 2012, nr 2, poz. 15) stwierdzono, że chociaż вина stanowi przesłankę zastosowania przepisu art. 448 k.c., to jednak nie dotyczy sytuacji, w której oparte na nim roszczenie kierowane jest przeciwko Skarbowi Państwa na tej podstawie, że źródłem naruszenia dóbr osobistych było niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Jeżeli więc źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności.

Do przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417 kc oraz 448 k.c. zalicza się zatem: naruszenie dobra osobistego, powodujące szkodę niemajątkową oraz związek przyczynowy między tym naruszeniem a szkodą niemajątkową, która spowodowana jest naruszeniem (por. G. Bieniek (w:) Komentarz..., s. 452). Wszystkie te przesłanki muszą wystąpić łącznie. Nieudowodnienie zajścia chociażby jednej z nich powoduje niewykazanie odpowiedzialności pozwanego.

W ocenie Sądu nie zachodzą wszystkie przesłanki odpowiedzialności pozwanej jednostki Skarbu Państwa. Przesłanki przenoszenia skazanych do innych placówek penitencjarnych są szczegółowo określone na szczeblu ustawowym. Żaden przepis Kodeksu karnego wykonawczego, w szczególności te zawarte o prawach oraz obowiązkach skazanego nie przewidują zakazu przenoszenia skazanego do innej placówki z tego powodu, że na obszarze właściwości placówki w której jest dotąd osadzany odbywają się z jego udziałem czynności procesowe. Samo przetransportowanie powoda nastąpiło z przyczyny o której wiedział, na którą się godził, do której wręcz doszło z jego inicjatywy zatem powód musiał się z taką ewentualnością liczyć i uwzględnić to wszczynając i prowadząc różnego rodzaju postępowania (odbywanie kary na oddziale terapeutycznym dla osób uzależnionych od alkoholu). Samo przetransportowanie nastąpiło w związku z nadejściem terminu przyjęcia powoda do oddziału terapeutycznego którego w pozwanej placówce nie było. Nadto po analizie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd nie dopatrywał się również nieprawidłowości w doręczaniu powodowi korespondencji. Strona pozwana powołała się na wyżej wspomniany paragraf 115 rozporządzenia z 23 czerwca 2015 roku który jest zasadą ogólną postępowania z korespondencją, której doręczenie okazało się niemożliwe. Oprócz wspomnianego przepisu Sąd analizował jeszcze par. 116 ust. 1 ww. rozporządzenia z której wynikało, iż z przesyłką zawierającą postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia

postąpiono prawidłowo. Również tutaj nie dopatrzono się po stronie pozwanej bezprawności. Powodowi ostatecznie interesujące go postanowienie doręczono na skutek opisanych w poprzedniej części uzasadnienia wniosków o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia oraz samego zażalenia składanych przez powoda do PR w T. jak i SR w Tarnowskich Górach; ostatecznie na skutek postanowienia SR w Tarnowskich Górach powód otrzymał przedmiotowe postanowienie, wprawdzie w terminie późniejszym, jednakże w ocenie Sądu nie można tego wiązać z działalnością pozwanej jednostki penitencjarnej.

Strona powodowa konsekwentnie przez całe postępowanie z szerokiego katalogu przysługujących jej roszczeń domagała się zasądzenia zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych. Sąd tym żądaniem był związany. Ocenie Sądu podlegała zasadność żądania zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. W ocenie Sądu żądanie to jest niezasadne. Powód nie wykazał w jakikolwiek sposób, by doszło do naruszenia jego dobra osobistego (dóbr osobistych). Powód nie udowodnił, by na skutek działań pozwanego w zakresie doręczania mu korespondencji doszło u niego do zdarzeń opisywanych przez niego w uzasadnieniu pozwu (krzywdy, stresu, bólu, frustracji, straconych nerwów, złej kondycji psychicznej). Fakt wszczęcia oraz toczenia się postępowania cywilnego pomiędzy powodem a oznaczonymi osobami o zapłatę równowartości skradzionych mu ruchomości nie uzasadnia przyjęcia, że do naruszenia dóbr osobistych przez pozwanego doszło tym bardziej, że sprawa ta nie została prawomocnie zakończona a nadto nie jest ona w żaden sposób związana z działalnością pozwanego w niniejszej sprawie zakładu. Nie wykazano nadto, by między domniemywanym przez niego (jednakże nie wykazany) bezprawnym zachowaniem a opisywanymi w pozwie skutkami w jego sferze psychicznej istniał adekwatny związek przyczynowy uzasadniający odpowiedzialność pozwanego SP – Dyrektora ZK w H..

Powyższe okoliczności uzasadniały oddalenie powództwa. Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami postępowania na zasadzie art. 102 kpc oraz 113 ust. 4 uoksc mając na uwadze sytuację majątkową oraz osobistą powoda, w szczególności brak po jego stronie żadnych znaczących składników majątkowych oraz relatywnie niedawne opuszczenie przez niego zakładu karnego oraz to, że powód jest zobowiązany do uiszczania alimentów i jest obciążony kredytem wysokości 150.000 zł a w jednostce penitencjarnej nie pracował(k.14).

Z:

(...)

(...)

(...)

10.07.2018 r. SSO Tadeusz Trojanowski

(...)

1 § 115. 1. W wypadku braku możliwości doręczenia osadzonemu przesyłki z korespondencją z dołączonym potwierdzeniem odbioru, odmowy jej przyjęcia lub odmowy albo niemożności pokwitowania jej odbioru przez adresata, umieszcza się o tym wzmiankę na potwierdzeniu odbioru. Wzmianka zawiera datę i czytelny podpis doręczającego(..).4. Nedoręczoną lub nieprzyjętą przesyłkę z korespondencją przekazuje się placówce pocztowej albo oddaje pracownikowi operatora pocztowego, osobie występującej w imieniu operatora pocztowego lub innej osobie uprawnionej do doręczania przesyłek na podstawie odrębnych przepisów, nie później niż trzeciego dnia roboczego od daty jej wpływu do jednostki penitencjarnej, a także udziela się, w miarę możliwości, informacji o aktualnym miejscu pobytu adresata.

2 Art. 139. § 1. Jeżeli strona, nie podając nowego adresu, zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, pismo wysłane pod tym adresem uważa się za doręczone. § 1a. Przepis § 1 stosuje się do pokrzywdzonego także wtedy, gdy nie jest

stroną. § 2. (uchylony). § 3. Przepis § 1 nie dotyczy pism wysłanych po raz pierwszy po prawomocnym uniewinnieniu oskarżonego.

3 § 116. 1. Przesyłkę z korespondencją urzędową adresowaną do osadzonego przetransportowanego przesyła się w ślad za przetransportowanym, z powiadomieniem nadawcy pisma. W wypadku przesyłki z korespondencją, do której dołączono potwierdzenie odbioru, oraz przesyłki przesłanej jako polecona bez potwierdzenia odbioru stosuje się przepisy § 115 ust. 1, 2, 4 i 5.